

Rezerwat przyrody

Morysin

Mazowieckie rezerваты przyrody

Pierwsze działania mające na celu tworzenie rezerwatów przyrody w województwie mazowieckim podejmowano już w latach 30. XX wieku, kiedy powołano rezerwat Las Wawerski obejmujący m.in. teren dzisiejszego rezerwatu im. Króla Jana Sobieskiego. Po wojnie, w 1952 roku, w Nadleśnictwie Mińsk powstał rezerwat Jedlina z cennym stanowiskiem jodły pospolitej. W tym samym roku na terenie Nadleśnictwa Drewnica tą formą ochrony objęto fragment lasu mieszanego (rezerwat Dębina), a w samej Warszawie ustanowiono rezerwat im. Króla Jana Sobieskiego w dzisiejszym kształcie. Obecnie Mazowsze ze 189 rezerwatami przyrody o łącznej powierzchni blisko 19 000 ha jest rekordzistą w Polsce. Rezerваты są tworzone w celu zachowania najcenniejszych, mało zmienionych działalnością człowieka, zróżnicowanych ekosystemów. Najwięcej z nich w naszym regionie obejmuje obszary leśne, takie jak bory, łęgi, olsy i grądy. Inne chronią fragmenty nieuregulowanych koryt rzecznych, torfowiska (niskie, przejściowe, wysokie), utwory geologiczne, zbiorniki wodne, w tym m.in. jeziora, takie jak Szczawińskie, Czerniakowskie czy Drzezno, ale również ekosystemy półnaturalne – łąki, murawy, pastwiska. Rezerваты są także tworzone w celu ochrony stanowisk rzadkich gatunków fauny i flory, np. wiciokrzewu pomorskiego w rezerwacie Biele Chojnowskie, żółwia błotnego w rezerwacie Borowiec, ptaków siewkowych m.in. w 13 „wiślanych” rezerwatach.

Największym rezerwatem na Mazowszu jest położony w Warszawie Las Kabacki im. Stefana Starzyńskiego (ponad 903 ha powierzchni), chroniący rozległy kompleks leśny. Najmniejszym – Sadkowiec, który został utworzony na części malowniczego wąwozu o powierzchni 0,9 ha, w gminie Solec nad Wisłą. Ochronie podlega tu unikatowe na Mazowszu stanowisko roślinności stepowej tzw. stepu kwietnego, z takimi gatunkami, jak len złocisty, aster gawędka, dzwonek syberyjski, zawilec wielkokwiatowy, wisienka stepowa.

Więcej informacji na temat mazowieckich rezerwatów przyrody można znaleźć w serwisie internetowym Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie <http://warszawa.rdos.gov.pl/rezerваты-przyrody>

Morysin

Morysin to malowniczo zlokalizowany rezerwat przyrody w dużej mierze otoczony wodą – od wschodu opływa go niewielka Wilanówka, zaś przez Jezioro Wilanowskie i Kanał Sobieskiego sąsiaduje z Pałacem Króla Jana III w Wilanowie. Położenie rezerwatu w pobliżu starorzecza Wisły (Jezioro Wilanowskie wraz z Kanałem Sobieskiego) oraz ponad 100-letni las łęgowy stanowią główne walory przyrodnicze tego obszaru. Jest to także teren interesujący ze względów kulturowych z uwagi na pozostałości historycznych budynków będących elementem XIX-wiecznego założenia parkowego.

Tym, co urzeka najbardziej w Morysinie są wiekowe drzewostany z drzewami o pomnikowych rozmiarach, coraz rzadszymi w polskich lasach. Trudno uwierzyć, że w Warszawie dostojnie rosną jesiony wyniosłe o wysokości blisko 40 m oraz potężne topole białe i czarne o obwodzie pni przekraczającym 550 cm. O wyjątkowości tego miejsca pisali w „Prze-

Domek dozorczy

wodniku zoologicznym po okolicach Warszawy” w 1921 roku znani entomolodzy – Stanisław Sumiński i Szymon Tenenbaum: *Różnorodność szaty roślinnej Morysinka sprawia, że jest on i pod względem faunistycznym terenem bogatym, nadaje się więc*

jako cel wycieczek szkolnych tak, jak rzadko która z miejscowości podmiejskich i z tego powodu może i powinien być wyzyskany począwszy od najwcześniejszej wiosny, aż do późnej jesieni i nawet w zimie, wtedy bowiem można zaznajomić dzieci z wielu przedstawicielami fauny ptasiej.

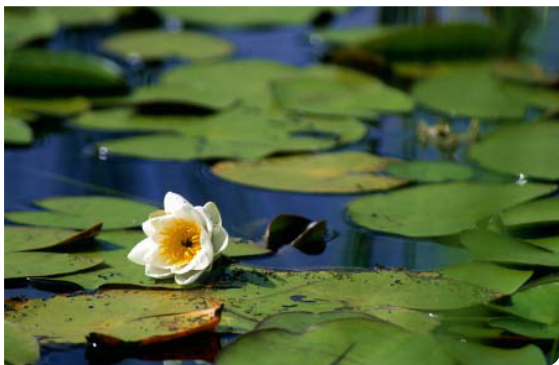
Dzisiaj nadal miejsce to tętni życiem. Inwentaryzacja szaty roślinnej, przeprowadzona w związku z pracami nad planem ochrony, potwierdziła obecność blisko 200 gatunków roślin, w tym ponad 40 gatunków drzew i krzewów, które występują w obrębie 30 zbiorowisk roślinnych. Cztery siedliska obserwowane na tym terenie są szczególnie cenne. Na tafli malowniczego Jeziora Wilanowskiego licznie rosną grążele żółte, tworzące w okresie kwitnienia urokliwe kobierce. Nadrzeczne ziołorośla okrajkowe zwane są zbiorowiskami welonowymi z uwagi na pnącza, które wspinając się na drzewa i krzewy sprawiają wraże-

Łęg wiązowo-jesionowy

nie welonów. Pozostałe dwa siedliska to wyjątkowo dobrze zachowane lasy łęgowe zależne od żyznego i wilgotnego podłoża oraz okresowych podtopień: łęg topolowy i wiązowo-jesionowy. Tu nad innymi gatunkami górują rozłożyste jesiony wyniosłe, okazałe wiązy szypułkowe, wierzby białe oraz kruche, a także potężne topole białe i czarne. Pod ich okapem rosną klony zwyczajne, jawory, olsze czarne, dzikie jabłonie, czeremchy zwyczajne. W podszyciu bez czarny, kalina koralowa, leszczyna zwyczajna,

trzmielina zwyczajna, dereń świdwa. Runo w łęgach jest bardzo bujne. Wiosną, kiedy jeszcze liście drzew nie zdążą się rozwinąć, dno lasu zaściela żółty kobierzec ziarnopłonów wiosennych i biały dywan za-

Grzybienie białe

wilców gajowych okraszony fioletowymi kwiatami kokoryczy pełnej. Latem koloryt wczesnowiosennego runa staje się monotennie zielony, a kwiaty kwitnących wówczas m.in. czyśćca leśnego, kostrzewy olbrzymiej, jasnoty plamistej, pokrzywy zwyczajnej giną w bujnej gęstwinie.

To niezwykle miejsce stanowi schronienie dla około 30 gatunków ssaków, w tym 8 gatunków nietoperzy (takich jak m.in. borowiec wielki, gacek brunatny) oraz blisko 80 gatunków ptaków. Dopełnieniem bogactwa fauny są 4 gatunki płazów (ropucha szara, żaby: trawna, wodna i moczarowa) oraz 2 gatunki gadów (padalec i zaskroniec). Rośnie tu także jeden z największych występujących na świecie gatunków grzybów – purchawica olbrzymia nazywana również czasnicą. Kuliste owocniki tego grzyba osiągają imponujące rozmiary – nawet 60 cm średnicy. Młode owocniki są jadalne, szczególnie cenione w kuchni czeskiej. Przez wiele lat ten gatunek grzyba był objęty w Polsce ochroną gatunkową. Obecnie można go zbierać bez przeszkód poza obszarami rezerwatów przyrody i parków narodowych.

Niegdyś, za czasów króla Jana III, we wschodniej części rezydencji wilanowskiej (dzisiejszym rezerwacie przyrody) znajdował się zwierzyniec porośnięty częściowo roślinnością naturalną charakterystyczną

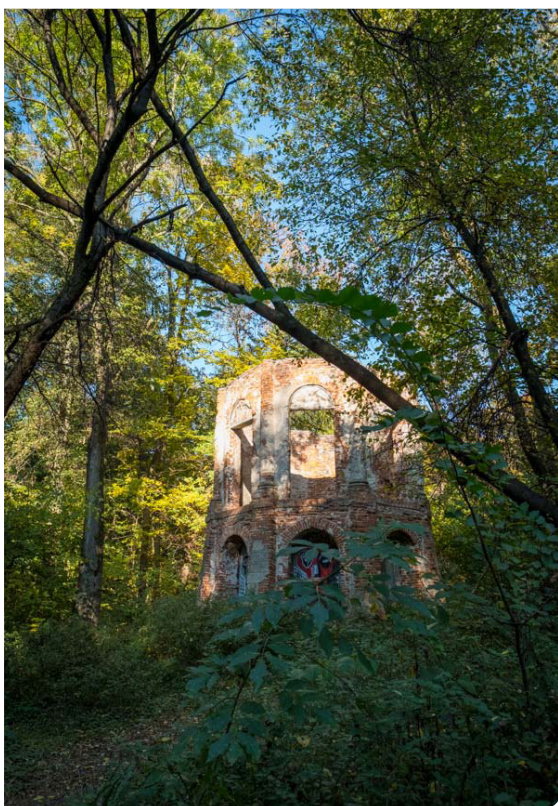

Kos

dla doliny rzeki Wisły. Tu król hodował m.in. bażanty, zające, daniele i urządził polowania. W pierwszej połowie XIX wieku Stanisław Kostka Potocki wraz z żoną Aleksandrą założyli tu romantyczny park, który nazwano Morysinem od imienia ich wnuka – Maurycygo, zdrobniale zwanego Morysiem. W tym okresie powstał między innymi pałacyk z rotundą podobny do świątyni Herkulesa na Forum Boarium w Rzymie, z parterowym pawilonem i tarasem widokowym. Wówczas wybudowano również tzw. Domek dozorca z urokliwą wieżyczką i kamienną pergolą, Oraculum z kamienną figurą Dionizosa oraz drewnianą Gajówkę (zaprojektowaną przez Lanciego), która przetrwała do dzisiaj w otoczeniu lasów łągowych. Piękny park z powodzeniem pełnił funkcję rekreacyjno-wypoczynkową do wybuchu II wojny światowej. W okresie okupacji hitlerowskiej walory przyrodnicze i kulturowe Morysina uległy w dużym stopniu dewastacji. Z wyjątkiem Gajówki zniszczono większość znajdujących się w parku zabytków oraz znaczną część lasu. Od zakończenia wojny na terenie dzisiejszego rezerwatu nie przeprowadzono niemal żadnych działań pielęgnacyjnych w drzewostanie. Przez lata przyroda powoli, naturalnie odradzała się. Drzewa zabiły rany, w miejsce wyciętych i znisz-

czonych wyrosły nowe, rozwinęło się runo leśne, powróciły zwierzęta. Nowy, naturalnie powstały las okazał się po latach miejscem niezwykle cennym z przyrodniczego punktu widzenia. W 1996 roku podjęto decyzję o ustanowieniu na tym terenie jednej z najwyższych form ochrony przyrody – rezerwatu.

Dzisiaj ochrona tego cennego obiektu przyrodniczego realizowana jest na podstawie planu ochrony opracowanego w 2014 roku. Jest to akt prawny, w którym określono na 20 lat m.in. sposoby likwidowania zdiagnozowanych zagrożeń. W perspekty-

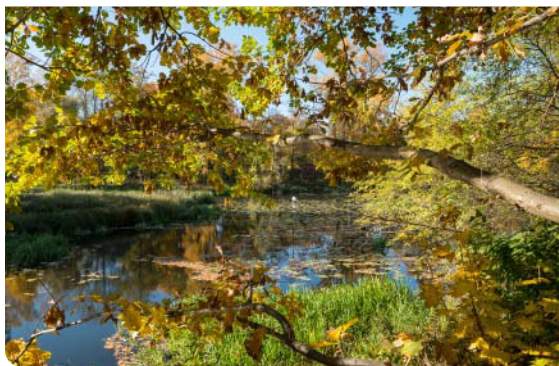

Ruiny pałacyku z rotundą

wie tej planowane jest m.in. usunięcie gatunków obcych, które wypierają rodzimą roślinność. Należy do nich ekspansywny klon jesionolistny pochodzący

z Ameryki Północnej, zastępujący na brzegach Jeziora Wilanowskiego wierzby, olsze i topole. Zagrożeniem dla runa leśnego jest pochodzący z Azji obcy gatunek inwazyjny – niecierpek drobnokwiatowy. Sukcesywne usuwanie tych roślin umożliwi powrót rodzimych gatunków, a w przyszłości odtworzenie naturalnego składu gatunkowego drzewostanów w rezerwacie.

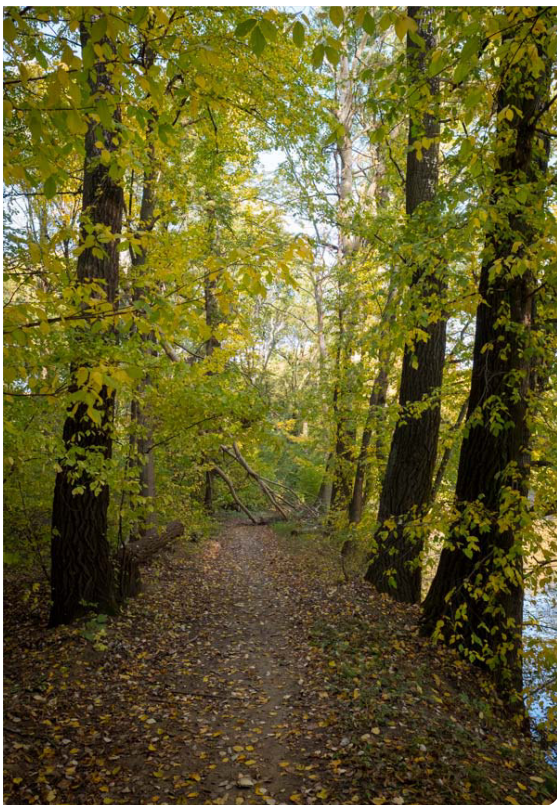
Nie mniej ważnym zagrożeniem, choć trudnym do uchwycenia gołym okiem jest sąsiedztwo Warszawy oraz rosnąca presja urbanizacyjna. Powstające osiedla, centra handlowe, trasy komunikacyjne przyczyniają się do pogłębiania izolacji rezerwatu. Kurczą się obszary, którymi niegdyś swobodnie przemieszczały się zwierzęta, zmianie ulegają również stosunki wodne kluczowe dla istnienia łągów i zachowania ekosystemu Jeziora Wilanowskiego. Dlatego też wokół rezerwatu utworzono otulinę, w której plan ochrony przewiduje ograniczenie zabudowy oraz działalności mogącej przyczynić się do niekorzystnych zmian poziomu wód gruntowych.

Kanał Sobieskiego

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie udostępnił rezerwat przyrody Morysin do zwiedzania. Możliwe jest zarówno zwiedzanie indywidualne, jak i w zorganizowanych grupach, spacerując po wyznaczonych szlakach pieszych lub pływając po Jeziorze Wilanowskim. Taki sposób ko-

rzystania z tego wyjątkowego miejsca daje nadzieję na zachowanie dla przyszłych pokoleń jego walorów estetycznych i przyrodniczych.

Szlak pieszy prowadzący do pałacyku

Wydawca:

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie

e-mail: warszawa@rdos.gov.pl

www.warszawa.rdos.gov.pl

Teksty:

Sławomir Bełko, Marcin Kalbarczyk

Korekta merytoryczna:

Adam Dmoch, Marcin Kalbarczyk, Arkadiusz Zakrzewski

Koordinacja projektu:

Agata Antonowicz

Fotografie:

Łukasz Olszewski, Marcin Kalbarczyk

Projekt i skład:

Łukasz Olszewski

Wojewódzki Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
w Warszawie

Publikacja dofinansowana przez Wojewódzki Fundusz

Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

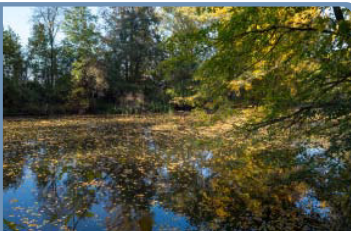
www.wfosigw.pl

ISBN 978-83-64923-24-1

Rezerваты przyrody w Warszawie

Jednym z elementów wyróżniających Warszawę spośród innych dużych miast Europy i świata jest bogactwo przyrodnicze, znajdujące odbicie m.in. w rekordowej liczbie rezerwatów przyrody. W granicach stolicy ustanowiono 12 rezerwatów przyrody, w obrębie których ochronie podlega powierzchnia około 1747 ha: Bagno Jacka (najmniejszy – 19,45 ha), Jezioro Czerniakowskie, Kawęczyn, Las Biełański, Las Natoliński, Las Kabacki im. Stefana Starzyńskiego (największy – 903 ha), im. Króla Jana Sobieskiego, Ławice Kiełpińskie, Morysin, Olszynka Grochowska, Skarpa Ursynowska i Wyspy Zawadowskie. Tuż za granicami Warszawy znajdują się także takie rezerваты, jak Kalinowa Łąka, Łosiowe Błota czy Stawy Raszyńskie.

Ochrona stołecznych rezerwatów niesie ze sobą wiele wyzwań. Położenie w granicach dużego miasta stwarza coraz więcej zagrożeń, których eliminacja niejednokrotnie jest trudna do realizacji i często wymaga kompromisów pomiędzy oczekiwaniami społecznymi a ochroną przyrody sensu stricto. Postępująca zabudowa terenów wokół rezerwatów, coraz większa presja mieszkańców szukających wytchnienia od miejskiego zgiełku, zanieczyszczenie środowiska oraz niekorzystne zmiany stosunków wodnych spowodowane rozwojem miasta, to tylko niektóre z nich. Jednym z istotnych elementów ochrony tych najcenniejszych fragmentów środowiska jest świadomość walorów przyrodniczych i ograniczeń wynikających z konieczności ich ochrony przez korzystających z tych terenów. Pamiętajmy o tym, że rezerваты przyrody są obok parków narodowych najwyższą formą ochrony przyrody. Przed wejściem na ich teren upewnijmy się, czy zostały udostępnione i w jakich miejscach można się po nich poruszać. Uszanujmy ich mieszkańców. Dzięki temu będziemy mogli cieszyć się unikalną przyrodą znajdującą się na wyciągnięcie ręki, mając swój osobisty wkład w jej ochronę.

Rezerwat przyrody

Morąsin

Data utworzenia: 26 lipca 1996 r.

Powierzchnia rezerwatu: 53,5 ha

Powierzchnia otuliny rezerwatu: 254,2 ha

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i historycznych fragmentu doliny Wisły wraz z zachowaną resztką lasów łągowych z licznymi drzewami pomnikowymi oraz bogatą florą i fauną

Charakterystyczne zbiorowiska roślinne: nadrzeczne ziołorośla okrajkowe, łąg topolowy, łąg wiązowo-jesionowy

Wybrane gatunki roślin: grzybień biały, grąźel żółty, topola czarna, topola biała, wiąz szypułkowy, jesion wyniosły

Wybrane gatunki grzybów: purchawica olbrzymia

Wybrane gatunki zwierząt: żaba wodna, zaskroniec, borowiec wielki, gacek brunatny, mroczek późny, dzięcioł duży, dzięciołek, sarna

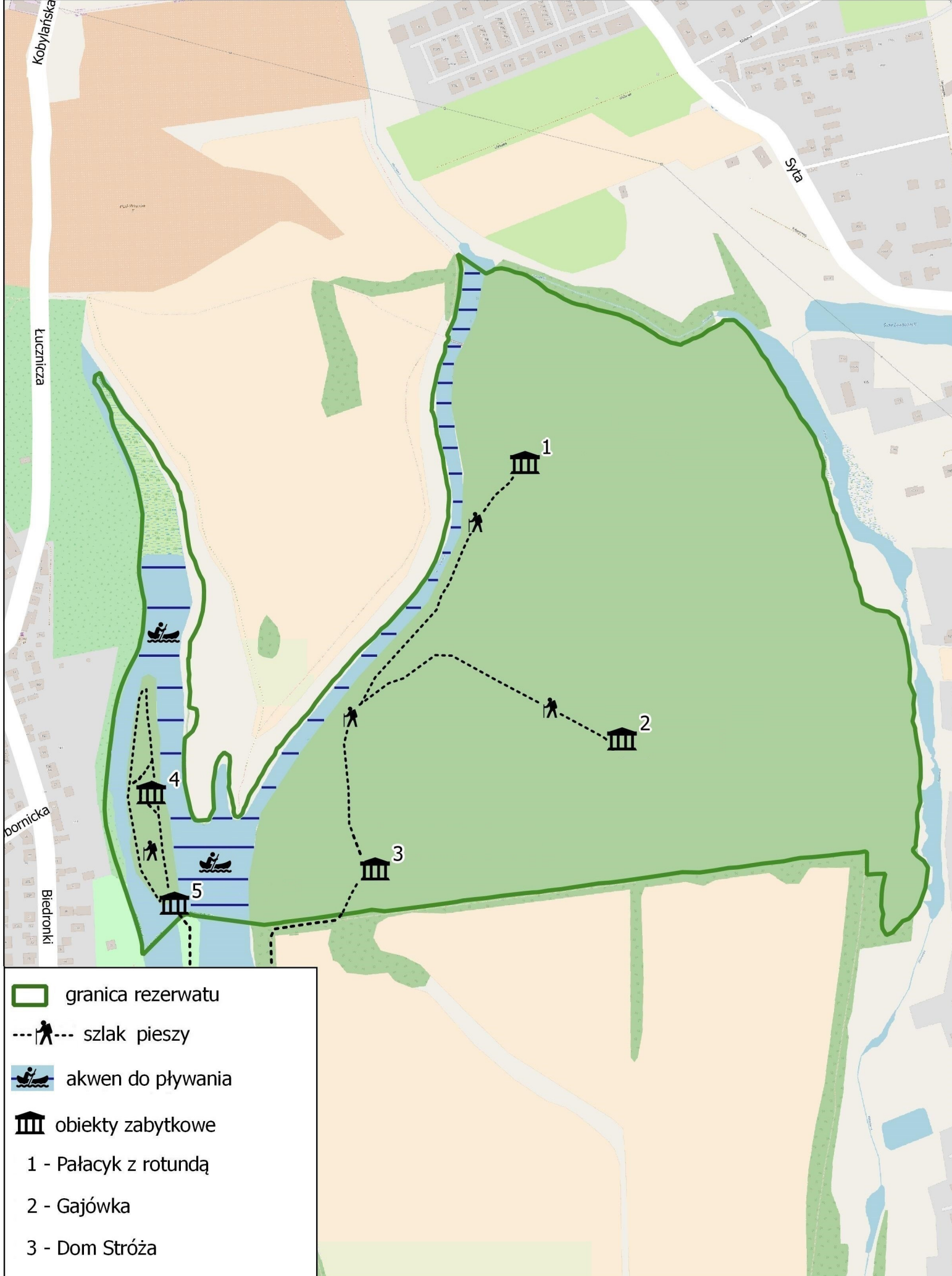
Forma udostępnienia: ruch pieszy po wyznaczonym szlaku, pływanie po wyznaczonym akwenie

Zarządzający: Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie

Wojewódzki Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
w Warszawie

Publikacja dofinansowana przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Warszawie, www.wfosigw.pl

- granica rezerwatu
- szlak pieszy
- akwen do pływania
- obiekty zabytkowe
- 1 - Pałacyk z rotundą
- 2 - Gajówka
- 3 - Dom Stróża
- 4 - Pomnik Bitwy Raszyńskiej
- 5 - Most Rzymski

Dane kartograficzne:
OpenStreetMap

